

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Tankönyv-sorozat nyilvánosságra hozatalához adott engedély visszavonása

Ügyszám: SZJSZT 23/2002

A megbízó által feltett kérdések:

A ... c. tankönyv-sorozat – mint egységes logikai, strukturális és tantárgy-pedagógiai koncepcióra épülő sorozat – egy elemének (a 2. osztálynak szóló könyv) kiemelése esetén a ráépülő 3. és 4. osztálynak szóló könyvek további felhasználása sérti-e szerzői jogaimat? Másképp fogalmazva: jogszerű volt-e a teljes sorozat felhasználási jogának visszavonása a Kiadó felé?

Az eljáró tanács válasza:

1. A megbízó a feltett kérdéssel összefüggésben azt adta elő, hogy 1997-ben az A. Kiadó és Kft. kötött vele szerződést A ... című, az általános iskolák 2., 3. és 4. osztálya számára készült tankönyvekre, valamint feladatgyűjteményekre. Ezek a művek az általa kidolgozott pedagógiai koncepción alapulnak.

Későbbiekben a szerző az eljáró tanács elnökének felhívására csatolta az 1997. november 6-án kelt szerződés másolatát.

2. A szerződés megkötésekor hatályban volt szerzői jogi törvény szerint a szerző – személyhez fűződő jogai keretében – alapos okból visszavonhatja a mű nyilvánosságra hozatalához adott engedélyét, illetve a már nyilvánosságra hozott műve további felhasználását megtilthatja. Az e nyilatkozata időpontjáig felmerült kárt viszont köteles megtéríteni (1969. évi III. tv. 11. §). A nyilatkozatot írásban kell megtenni és abban az alapos okot fel kell tüntetni (9/1969. /XII. 29./ M.M. sz. r. 8. §).

Az alapos ok eseteit jogszabály természetesen nem részletezheti. Ezek ugyanis előadódhatnak mind a szerzőre, mind a felhasználóra, mind pedig egyéb körülményekre visszavezethetően. Kiragadva néhányat a könyvkiadás területéről, például alapos ok lehet a már megjelent mű újabb kiadásának megtiltására, ha a szerzőnek az a szakmai, tudományos stb. szemlélete, amit a műben eredetileg kifejtett, részben vagy egészben megváltozott. Alapos ok lehet, ha a szerző a művön szerkezeti változtatásokat, rövidítéseket vagy bővítéseket szeretne végrehajtani; esetleg a korábban megjelent műben utólag olyan tartalmi hibákat fedezett fel, amelyek bizonyos részek átírását, átdolgozását, stb. tennék szerinte szükségessé.

Kiemelten lehet alapos a szerző újabb kiadást megtiltó nyilatkozata, ha az előző kiadásnál a kiadó valamilyen formában nem járt el a jogszabálynak megfelelően (jogosulatlan változtatásokat tett a művön a szerző hozzájárulása nélkül, azt olyan illusztrációkkal látta el, amelyekkel a szerző nem értett egyet, nevét nem megfelelően tüntette fel, stb.), még akkor is, ha a jogsérelemből eredő szerzői jogait valamilyen okból még nem

érvényesítette. A mű nyilvánosságra hozatalára adott engedély visszavonása, illetve a már nyilvánosságra hozott mű további felhasználásának megtiltása ugyanis a szerző személyhez fűződő jogaihoz tartozik, mely jogok időben korlátlanok.

Valamilyen egységes szerzői koncepción alapuló kiadványsorozatnál pedig alapos oknak minősülhet, ha a szerző a teljes sorozathoz tartozó összes művének további felhasználását azért tiltja meg, mert annak a műnek az újabb kiadását, amelyre az egész sorozat rendszere, koncepciója épült, a szerző már korábban megtiltotta.

Annak megítélése egyébként, hogy a szerző által megjelölt ok valóban alaposnak minősíthető-e, vita esetén bírósági hatáskörbe tartozik.

3. A feltett kérdést a fentiek szempontjából vizsgálva az állapítható meg, hogy amennyiben a szerző által ismertetett tényállás helytálló és a további felhasználás megtiltása az előírt módon, tehát írásban és az alapos ok félreérthetetlen megjelölése mellett történt, ez az intézkedés a szerző személyhez fűződő jogai jogszerű gyakorlásának minősíthető. Ugyanis a szerző által írt tankönyvsorozatból az általános iskolák 2. osztálya számára készült tankönyv esetében a kilencedik kiadás úgy jelent meg, hogy a kiadó a szerzői javításoknak csak egy részét hajtotta végre, viszont hozzájárulás nélkül egyéb javításokat, szakmailag, módszertanilag helytelen változtatásokat tett a szerző szerint a művön. Ezért az újabb felhasználáshoz adott hozzájárulást visszavonta. Ennek jogszerűsége – a közölt tényállás alapján – aligha vitatható, mivel a szerző személyhez fűződő jogai sérültek.

Jogszerűnek minősülhet a szerző hasonló nyilatkozata a sorozat többi, a 3. és 4. osztály számára készült kötetek tekintetében is. Ezek felépítése ugyanis a sorozat első kötetének koncepcióját követi, azonban vita esetén természetesen pedagógiai szakkérdés lehet, hogy a hivatkozott koncepcióra utalás mennyiben helytálló.

Ez utóbbi megjegyzés irányadó a 3. és 4. osztály számára készült feladatgyűjteményekre is.

Budapest, 2002. augusztus 8.

Dr. Pálos György
a tanács elnöke

Dr. Lindner Gyula
a tanács előadó tagja

Marácziné dr. Mann Judit
a tanács szavazó tagja